

Naisen sukuelinten silpominen ja sen valmistelu, näiden ja tapon syyteoikeuden vanhentuminen ja lapsensurma

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi rikoslain
muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi (HE 69/2024 vp)

Esityksen tausta

Esityksen tausta

- Esitys perustuu pääministeri Petteri Orpon hallituksen Vahva ja välittävä Suomi -hallitusohjelman mukaisiin rikoslain (39/1889) 8 ja 21 lukujen muuttamiseen liittyviin hallitusohjelmakirjauksiin:
 - Tyttöjen ja naisten sukuelinten silpominen kriminalisoidaan rikoslaissa nykyistä selkeämmin ja myös alaikäisen tytön vieminen ulkomaille sukupuolielinten silpomista varten kriminalisoidaan.
 - Hallitus selvittää tahallisten henkirikosten syyteoikeuden vanhentumisaajan pidentämistä tai syyteoikeuden vanhentumisesta luopumista ja ryhtyy tarvittaviin toimenpiteisiin.
 - Kumotaan lapsensurmaa koskeva rikoslain 21 luvun 4 § tarpeettomana.
- Lisäksi valmistelussa on huomioitu 14.5.2024 annettu naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan torjumista koskevan Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2024/1385 (NKV-direktiivi) sisältämät naisen sukuelinten silpomista koskevat velvoitteet.
 - Säädetty rikoksena rangaistavaksi tahallisenä tehty isojen häpyhuulten, pienten häpyhuulten tai häpykielen täydellinen tai osittainen poistaminen leikkaamalla, infibulaatio tai muu silpominen sekä naisen tai tytön pakottaminen tai järjestäminen alistumaan johonkin edellä mainittuun tekoon
 - Vähintään 5v enimmäisvankeusrangaistus mainituista teoista
 - Jos uhri on lapsi, kyseisten rikosten vanhentumisaika alkaa kulua aikaisintaan siitä, kun uhri on täyttänyt 18 vuotta.
- Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2025.

Esityksen keskeinen sisältö

Naisen sukuelinten silpominen ja silpomisen valmistelu rangaistavaksi erillisin rikoslain säännöksin 1/3

- Nykytila

- Naisen sukuelinten silpominen:
 - Kaikkia sukuelimiä vahingoittavia tekoja arvioidaan rikoslain 21 luvun yleisten pahoinpitelyä koskevien säännösten kautta.
 - Silpomisen osalta tulkinnanvaraisuutta voidaan katsoa liittyvän erityisesti lapsia koskevien, vakavaa lievempien tekojen rikosoikeudelliseen arviointiin.
- Tytön, tai naisen, vieminen ulkomaille sukuelinten silpomista varten tai tytön tai naisen pakottaminen tai taivuttaminen alistumaan sukuelinten silpomiseen:
 - Teot voivat jo nykyisin olla rangaistavia tilanteesta riippuen eri rikoslain säännösten perusteella, jotka kattavat ajateltavissa olevat tilanteet varsin laajasti mutta eivät täysin aukottomasti:
 - rikoskumppanuus tai avunanto suhteessa (törkeään) pahoinpitelyyn
 - törkeän henkeen tai terveyteen kohdistuvan rikoksen valmistelu (rikoslain 21 luvun 6 a §)
 - pakottaminen (rikoslain 25 luvun 8 §)

OIKEUSMINISTERIÖ — JUSTITIEMINISTERIET

Naisen sukuelinten silpominen ja silpomisen valmistelu rangaistavaksi erillisin rikoslain säännöksin 2/3

- Esityksen mukaiset uudet erilliskriminalisoinnit rikoslain 21 lukuun (henkeen ja terveyteen kohdistuvat rikokset):

6 b §

Naisen sukuelinten silpominen

Joka poistaa kokonaan tai osittain tai muuten vahingoittaa naisen tai tytön ulkoista sukuelintä, on tuomittava *naisen sukuelinten silpomisesta* vankeuteen vähintään yhdeksi ja enintään kymmeneksi vuodeksi.

Yritys on rangaistava.

OIKEUSMINISTERIÖ — JUSTITIEMINISTERIET

Naisen sukuelinten silpominen ja silpomisen valmistelu rangaistavaksi erillisin rikoslain säännöksin 3/3

6 c §

Naisen sukuelinten silpomisen valmistelu

Joka 6 b §:ssä tarkoitetun rikoksen tekemistä varten

1) menettelee jollakin 6 a §:n 1 momentissa tarkoitetulla tavalla,

2) vie naisen tai tytön ulkomaille tai

3) pakottaa tai taivuttaa naista tai tyttöä alistumaan 6 b §:ssä tarkoitettuun tekoon

on tuomittava *naisen sukuelinten silpomisen valmistelusta* vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään viideksi vuodeksi.

Jos vaara rikoksen toteuttamisesta on ollut muista kuin satunnaisista syistä vähäinen taikka jos henkilö on vapaaehtoisesti luopunut rikoksen valmistelusta, estänyt sen jatkumisen tai muuten poistanut oman toimintansa merkityksen rikoksen valmistelussa, 1 momenttia ei kuitenkaan sovelleta.

OIKEUSMINISTERIÖ — JUSTITIEMINISTERIET

Alle 18-vuotiaaseen kohdistuneen naisen sukuelinten silpomisen ja silpomiseen alistumaan pakottamisen tai taivuttamisen syyteoikeuden vanhentumisaika alkaisi vasta asianomistajan täytettyä 18 vuotta

- Voimassa olevassa lainsäädännössä syyteoikeuden vanhentumisajan alkamisajankohdasta ei ole säädetty erityisiä rikoslajikohtaisia tai asianomistajan ikään liittyviä poikkeuksia, vaan syyteoikeuden vanhentumisaika alkaa pääsääntöisesti rikoksen tekopäivästä.
- Esityksessä ehdotetaan, että 18 vuotta nuorempaan henkilöön kohdistuneen naisen sukuelinten silpomisen ja naisen sukuelinten silpomisen valmistelurikoksen osalta, siltä osin kuin on kyse naisen tai tytön pakottamisesta tai taivuttamisesta alistumaan silpomiseen (rikoslain 21 luvun ehdotetun 6 c §:n 1 momentin 3 kohta), säädettäisiin erityisestä syyteoikeuden vanhentumisajan alkamisajankohdasta. Näissä tapauksissa syyteoikeuden vanhentumisaika alkaisi vasta asianomistajan täytettyä kahdeksantoista vuotta.
 - Ehdotuksessa on tältä osin kyse NKV-direktiivin velvoitteiden täyttämisestä.
- Rikoslain 21 luvun ehdotetun 6 c §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettujen silpomisen valmistelurikoksen tekotapojen osalta vanhentumisajan alkamisajankohta määräytyisi yleisten syyteoikeuden vanhentumisajan alkamisajankohtien mukaan.
 - 1 ja 2 kohdassa on kyse direktiiviä laajemmasta kansallisesta kriminalisoinnista eikä niiden vanhentumisen osalta johdu direktiivistä velvoitteita.
 - Näiltä osin on perusteltua pitäytyä vakiintuneissa kansallisen vanhentumisjärjestelmän lähtökohdissa.

OIKEUSMINISTERIÖ — JUSTITIEMINISTERIET

Täytetyn tapon syyteoikeuden vanhentumisesta luopuminen

- Esityksessä ehdotetaan, että syyteoikeuden vanhentumista koskevia rikoslain säännöksiä muutettaisiin niin, että syyteoikeus ei vanhentuisi, jos kysymyksessä on täytetty tappo. Oikeus tuomita rangaistus täytetystä taposta ei myöskään vanhentuisi.
- Nykyisin syyteoikeudeltaan vanhentumattomia rikoksia ovat ainoastaan rikokset, joista säädetty ankarin rangaistus on elinkautinen vankeusrangaistus (rikoslain 8 luvun 1 § 1 mom.).
- Tapon yrityksen osalta syyteoikeuden vanhentumista ei ehdoteta muutettavaksi.

OIKEUSMINISTERIÖ — JUSTITIEMINISTERIET

Lapsensurmaa koskevan rangaistussäännöksen kumoaminen

- Esityksessä ehdotetaan, että rikoslain 21 luvun 4 § koskien lapsensurmaa kumotaan tarpeettomana.
- Lapsensurmassa on kyse tahallista henkirikosta koskevasta erityissäännöksestä, jossa tekijä synnytyksestä johtuvassa uupumuksessa tai ahdistuksessa surmaa lapsensa, ja siitä voidaan tuomita vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään neljäksi vuodeksi.
- Ehdotuksella ei ole tarkoitus poistaa säännöksessä tarkoitettun teon rangaistavuutta.
 - Lapsensurmaa vastaavaan tekoon sovellettaisiin jatkossa rikoslain tahallisia henkirikoksia koskevia yleisiä säännöksiä koskien tappoa, murhaa ja surmaa.
 - Synnytyksestä johtuva uupumus ja ahdistus otettaisiin huomioon syyntakeisuutta arvioitaessa.
 - Joissain tilanteissa sovellettavaksi voisivat tulla myös rikoslain rangaistuksen määräämistä koskevan rikoslain 6 luvun 6–8 §:n lieventämis- ja kohtuullistamisperusteet ja rangaistusasteikon lieventäminen.
- Muutoksen tarkoituksena ei ole lähtökohtaisesti ankaroittaa lapsensurmaa vastaavista teoista tuomittavia rangaistuksia vaan selkeyttää rikoslakia.

OIKEUSMINISTERIÖ — JUSTITIEMINISTERIET

Muut esitykseen sisältyvät ehdotukset

- Esityksessä ehdotetaan eräitä muutoksia lisäksi
 - rikoslain muihin säännöksiin,
 - esitutkintalakiin,
 - liikenteen palveluista annettuun lakiin,
 - oikeudenkäynnistä rikosasioissa annettuun lakiin,
 - poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta annettuun lakiin,
 - pakkokeinolakiin,
 - rikosrekisterilakiin,
 - rikosvahinkolakiin ja
 - vankeuslakiin.
- Tältä osin kyse on pääasiassa ehdotettujen uusien silpomista koskevien rangaistussäännösten edellyttämistä tarkistuksista.

OIKEUSMINISTERIÖ — JUSTITIEMINISTERIET

Esityksen vaikutukset

OIKEUSMINISTERIÖ — JUSTITIEMINISTERIET

Esityksen vaikutukset

- Naisen sukuelinten silpomista ja silpomisen valmistelua koskevat rangaistavat teot määriteltäisiin nykyistä selkeämmin ja jossain määrin kattavammin. Ehdotetuilla säännöksillä vahvistettaisiin naisten ja tyttöjen hengen ja terveyden suojaa, heidän ruumiillista koskemattomuuttaan sekä heidän seksuaalista itsemääräämisoikeuttaan.
- Täytetyn tapon syyteoikeuden vanhentumisajasta luopumisen tavoitteena on varmistaa, että rikosoikeudellista vanhentumista koskevat säännökset eivät aseta estettä tekijän saattamiselle rikosoikeudelliseen vastuuseen täytetystä taposta ottaen huomioon, että rikos voi olla selvitettävissä hyvinkin pitkän ajan jälkeen teosta.
- Lapsensurmaa koskevan rangaistussäännöksen poistamisella korostettaisiin vastasyntyneen lapsen hengen suojaa rinnastamalla heidät muihin henkirikoksen uhreihin.
- Ehdotusten taloudelliset vaikutukset olisivat vähäisiä.

OIKEUSMINISTERIÖ — JUSTITIEMINISTERIET

Kiitos!

www.oikeusministerio.fi | www.justitieministeriet.fi